

با آسیب‌های آموزش مجازی دانش‌آموزان چه کنیم؟

تنهاورها در مدرسه مجازی!

■ سلما سلطانی

۱۹بمبیز ۹۸بود که خبر آلوده‌شدن کشور چین به ویروس کووید-۱۹ همه‌جا منتشر شد. خبر این فاجعه به سرعت همه‌گیر شد، به طوری که در مدارس اغلب دانش‌آموزان از این ویروس صحبت می‌کردند یا می‌ترسیدند، اما مردم اطلاعات زیادی از این ویروس نداشتند، تنها از طریق اخبار شاهد تمام اتفاقات و روند شیوع این ویروس بودیم و هیچ‌کس راه‌های انتقال یا مراقبت از این ویروس را به خوبی یا دقیق نمی‌دانست. وقتی با کودکان حرف می‌زدی از این ویروس می‌ترسیدند و فراری بودند. کمتر از یک‌ماه شاهد تعطیلی کامل کشور چین و قرنطینه کامل آن و

■ محیطی برای درس خواندن و تخلیه انرژی
مدرسه در نظام آموزشی صرفاً مکانی برای درس خواندن نیست که اگر چنین بود، شاید می‌شد شیوه‌های ساده‌تر و کم‌هزینه‌تری را برای آموزش و یادگیری

ابداع و اجرا کرد. محیط مدرسه جایی برای آموختن دانش و در عین حال آموختن بسیاری از درس‌های زندگی از طریق تعامل با هم سن و سال هاست. به همین دلیل وجه پرورش و تربیتی مدرسه به اندازه وجه تعلیمی و آموزشی اهمیت دارد و چه بسا مهم‌تر هم هست. همانطور که می‌دانیم، محیط مدرسه و آموزشگاه یا حتی مهد کودک جایی است که نه تنها در آنجا کودکان با هم سن و سال‌های خود بازی، مکالمه، ارتباط و در بعضی مواقع دعو و زور خود دارند، بلکه حضورشان در این محیط باعث می‌شود شخصیت‌شان کامل‌تر شده و یاد بگیرند چگونه از خود مراقبت کنند، چگونه دوست پیدا کنند، مسئولیت‌پذیر باشند و خود جویگی مشکلات و مسائل‌شان بدون دخالت و حضور والدین باشند، یاد می‌گیرند کشف کنند، شکست بخورند و دوباره بلند شوند. در محیط خارج از منزل و جایی که پدر و مادر حضور ندارند، کودک یاد می‌گیرد چگونه به تنهایی قهر و آشتی کند و بارها و بارها این اتفاق را تجربه کند تا بتواند ارتباط درست بگیرد. بازی کردن و نحوه به اشتراک گذاشتن خیلی از داشته‌هایشان را تجربه کرده ووجه دیگری از خود را به صورت مستقل تجربه می‌کند و مهم‌تر از همه فضای خارج از منزل، محیطی است که در آن کودک فعالیت جسمانی زیادی داشته و باعث می‌شود انرژی خود را تخلیه کند.

■ پناه به فضای مجازی بدون آموزش و نظارت

دوران قرنطینه و دوربودن از اینگونه محیط‌ها و حضور در منزل و در ارتباط مستقیم نبودن با دوستان و همسالان، باعث شد آن وجه از کودک که در محیط خارج از منزل شکل می‌گرفت و رشد می‌کرد، با معنی روبرو شود. حضور مستمر در خانه و نداشتن فعالیت، آنها را بی‌حوصله و بی‌اشتها می‌کند و از طرفی آنها را به سمت دیدن تلویزیون و استفاده بیش از اندازه از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای سوق می‌دهد و مشکل اصلی درست همینجاست.

از آنجا که هیچ‌گاه به‌صورت رسمی و دقیق، آموزش استاندارد ی مبنی بر استفاده درست از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و نیز نظارت بر آن وجود نداشته و با توجه به این موضوع که هنوز حتی بزرگسالان و افراد بالغ، به آموزش و آشنایی و نحوه درست استفاده کردن از دنیای مجازی نیاز دارند، یاد کودکان و نوجوانان عزیزمان به صورت مستمر و با ابزار آموزشی شخصی به دنیای مجازی به گونه‌ای یاد شد که هیچ تسلط، مدیریت و نظارت دقیقی بر آن نبوده است.

باید به این مسئله که خانواده‌هایی با فرهنگ‌های مختلف و قواین متعدد همه ملزم به استفاده از ابزار آموزشی و آموزش مجازی شدند، اشاره کرد. اینکه شاید در بعضی از خانواده‌ها هنوز ابزار آموزشی ورود به دنیای مجازی وجود نداشته و حضور و ورود یکی از اعضا ممکن است دردسرها یا تغییرات زیادی در آن محیط ایجاد کند. اینکه احتمالاً خیلی از فرزندان اجازه استفاده از اینترنت را نداشته یا تاکنون با شبکه‌های اجتماعی و

اتفاقات درون آن آشنایی ندارند و دیدن یا شنیدن خیلی چیزها ممکن است برای آنها ترسناک، هیجان‌انگیز، غیراخلاقی، لذت‌بخش، یا رعب و وحشت‌آور بوده و مناسبات سنی برای این سنین نداشته باشد.

■ کلاس مجازی یا سرگرمی مجازی

مادر و پدری که هر دو سر کار می‌روند و تک فرزندان در خانه ساعت‌ها تنها می‌ماند، اغلب اتفاق می‌افتد به دلیل بی‌حوصلگی و نبود نظارت درست از طرف سیستم آنلاین مدرسه که عموماً در کشورمان از طریق اپلیکیشن شاد، واتساپ یا به صورت آنلاین برای بعضی مدارس غیرانتفاعی است، نصف نیمه پای بحث و گفت‌وگوهای آموزگار خود بنشیند یا از انجام تکالیف به‌صورت کامل خودداری کند و به دلیل نداشتن حضور فیزیکی در محیط به بهانه‌های مختلف، از جمله قطع شدن اینترنت، نبود شارژ کافی دستگاه یا باز نشدن تصویر یا وویس حاوی درس معلم، از انجام و حضور مفید سر باز زند و بیشتر وقت خود را به گفت و گذار در فضای مجازی یا بازی‌های آنلاین یا دوستان مجازی خود بگذرانند. این موضوع نه تنها راندمان آموزشی را پایین می‌آورد بلکه انرژی صرف شده برای ضبط فیلم‌ها و ساخت نرم افزارهای آموزشی نیز به هدر می‌رود.

نیز برگزار شدن مدارس و دانشگاه‌ها به‌صورت آنلاین و از راه دور شدید تا اینکه پای این ویروس به کشور ما هم باز شد و شروع یک دوره جدید و ناملموس را بر ایمان رقم زد و تا به امروز، یعنی تا قبل از ورود این مهمان ناخوانده، سعی کردیم با فرستادن فرزندانمان به کلاس‌ها و دوره‌های مختلف اعم از ورزشی، علمی، هنری و آموزشی، آنها را سرگرم کرده و کاری کنیم از ابطال وقت آنها و گذراندن اوقات فراغت‌شان در دنیای مجازی یا بازی‌های رایانه‌ای و تبلت و گوشی، خودداری کنیم، ولی اکنون با آمدن این ویروس و تعطیلی مدارس و آموزشگاه‌ها، استرس و اضطراب اغلب خانواده‌ها برای رفتن کودکان به خارج از منزل، تجربه‌های

نمود سیستم درست و استاندارد آموزشی برای استفاده پهنه از دنیای مجازی باعث شده است دانش‌آموزانی هم که به تنهایی و بدون دخالت والدین‌شان از این فضا استفاده می‌کنند، با ارسال پیام‌های بی‌ربط، وویس‌های حاوی سؤالات بی‌موقع و نوشتن پیام‌هایی از قبیل: «کی کلاس تمام می‌شود؟ کی امتحان می‌گیرید؟ شارژ من تمام شده، من به‌جای فلاپی

■ دلسوژی مادران و بی‌خبری معلمان!

گاهی مادری به پنهان اینکه فرزندش در کلاس‌های مجازی، نمره بهتر گرفته و بیشتر دیده شود یا نمره خوبی بگیرد، خود در این کلاس‌ها شرکت کرده و به جای فرزند حتی امتحان می‌دهد. تنها در زمانی خود دانش‌آموز پاسخگوست که آموزگار از دانش‌آموزان بخواهد پاسخ سؤالش را با ضبط کردن صدای خود دانش‌آموز و ارسال آن، انجام دهد که حتی در این صورت با کمک والدین پاسخ صحیح به فرزند دیکته می‌شود، تا در محیط کلاس مجازی از بقیه همکلاسی‌هایش کم نیآورد.

این مسئله به قدری گویاست و اهمیت دارد که حتی والدین به نوشتن تکالیف از طرف خود دانش‌آموز نیز اصرار دارند و این خود عمق فاجعه‌ای برای رشد

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۸۴۷۱

هنوز مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی کشور از فضای غافلگیری در برابر کرونا خارج نشده‌اند و به رغم گذشت قریب به یک‌سال از ظهور دوران کرونا، هیچ نسخه فرهنگی مناسبی برای واکنش‌شدن والدین و دانش‌آموزان در برابر آسیب‌های آموزش مجازی پیچیده و اجرا نشده است. بدون شک باید با فرهنگسازی و هوشیاری خانواده‌ها، والدین و مسئولان، آموزش‌های لازم جهت نحوه درست استفاده از شبکه‌ها و دنیای مجازی، خطرات احتمالی و چگونگی مقابله با آن، نحوه برخورد و چگونگی ارتباط با مخاطب و نیز قوانین شرکت در کلاس‌های مجازی و فرهنگ آن به‌صورت مستمر و به بیانی شیوا و شیرین را شاهد باشیم

جدیدی رقم خورد و اتفاقات تازه‌ای رخ داد. در ماه‌های اول، کودکان و خانواده‌هایشان، اغلب از رفتن به مدرسه شادمان بودند. البته می‌توان گفت مسائل و مشکلاتی برای مادرانی که شاغل بودند پیش آمد که مشکل آنها را چند برابر کرد. از طرفی باید مراقب خود می‌بودند و با رعایت پروتکل‌های بهداشتی رفت و آمد می‌کردند و از طرف دیگر، نگران فرزندان خود بودند که قبل از ورود این ویروس، تا نیمی از روز در مدرسه یا مهد کودک تحت مراقبت به‌سر می‌برند و اکنون با حضور کرونا و تعطیلی مراکز آموزشی، فرزندان ساعات بیشتری در منزل تنها بودند، اما در کل این خوشحالی توأم با استرس، زیاد طول نکشید.

جواب بدهم؟ من همه تمرین‌ها را نوشتم،...»، چت با بقیه کم‌کلاسی‌ها درست مابین تدریس معلم و در نهایت ارسال استیکرهای اشتهاء... همه و همه، نتواند تمرکز شاغل لازم برای ارتباط گرفتن با آموزگار و گرفتن مطلب درسی به‌طور کامل را داشته باشد.

در این میان آشنایی با افراد غریبه، ارسال پیام‌های غیراخلاقی و غیراستاندارد برای دانش‌آموزانی که هنوز به سن بلوغ نرسیده‌اند، می‌تواند بسیار خطرناک و تودرس‌ساز باشد.

پدری بعد از سرک کشیدن به گوشی دخترش، درست وقتی که خواب بود، متوجه ارتباط فرزندش با جنس مخالف آن هم در سن زیر ۱۵سال شده بود. مکالمات بی‌پایه و اساس و صحبت‌های بی‌سرانجام و از سر بی‌حوصلگی و تفکر، پیداشدن رفاقت‌های جدید در شبکه‌های مجازی آن هم فقط و فقط با دیدن و انتخاب عکس‌های پروفایل یا پست‌های هیجان‌انگیز برای نوجوانان، بدون در نظر گرفتن شخصیت طرف مقابل و انتخاب براساس تعداد فالوورها، بدون نظارت پدر و مادر خود، از مشکلات آشنایی زودهنگام و طولانی مدت فرزندان با دنیای مجازی ست.

با توجه به طولانی مدت شدن دوران قرنطینگی و ادامه مجازی بودن کلاس‌های آموزشی و استفاده طولانی مدت خانواده از اینترنت و نیز دخالت و دخالت‌های روابط عاطفی بین اعضا و کم‌شدن گپ و گفت‌های خانواده، غیر از سازگاری با شرایط و حفظ روحیه، باید فکری به حال فرهنگ درست استفاده از دنیای مجازی و اینترنت و نظارت بر آن کرد.

■ ضرورت آموزش و فرهنگسازی
هنوز مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی کشور از فضای غافلگیری در برابر کرونا خارج نشده‌اند و به رغم گذشت قریب به یک‌سال از ظهور دوران کرونا، هیچ

نسخه فرهنگی مناسبی برای واکنش‌شدن والدین و دانش‌آموزان در برابر آسیب‌های آموزش مجازی پیچیده و اجرا نشده است. بدون شک باید با فرهنگسازی و هوشیاری خانواده‌ها، والدین و مسئولان، آموزش‌های لازم جهت نحوه درست استفاده از شبکه‌ها و دنیای مجازی، خطرات احتمالی و چگونگی مقابله با آن، نحوه برخورد و چگونگی ارتباط با مخاطب و نیز قوانین شرکت در کلاس‌های مجازی و فرهنگ آن به‌صورت مستمر و به بیانی شیوا و شیرین را شاهد باشیم، درست مانند برنامه‌های گذشته که فرهنگسازی استفاده از مصرف آب و برق یا رانندگی درست که از طریق رسانه‌های صوتی و تصویری آموزش داده می‌شد. باید بتوانیم جوانان و فرزندان را در این برهه از زمان تربیت کنیم که با رعایت اصول و با تمامی این محدودیت‌ها، بهترین‌رس راه و در‌درست‌ترین راه را برای رسیدن به رشد و کمال خود ببیمایند و در این مسیر به کمترین شکل ممکن دچار خطر، بحران آموزشی یا دریافت اطلاعات غیرضروری و نامناسب برای سن خود باشند.

۱- رفع نیاز به ارتباط در فضای مجازی
قبلاً برای ارتباط گرفتن با شخصی باید نامه پست می‌کردیم. پس از مدتی از تلفن‌های سکه‌ای، کارت‌نی، خانگی و مخابرات استفاده شد و اکنون وجود گوشی‌های تلفن همراه که جایگزین تمام آنها شده است. اکثر افراد گمان می‌کنند پیشرفت در تکنولوژی رابطه‌ای معکوس دارد و بیشتر شدن ارتباطات و صمیمیت‌ها در بین خانواده و اقوام.

در صورتی که مشکل از تکنولوژی و فناوری نیست بلکه از خود ماست؛ چراکه امروزه برخی از ما شده‌ایم انسان‌هایی با محاسبات الکترونیکی، دوستی‌های مجازی، برخودار از ارتباطات با کلمات دروغین، لذت‌های بی‌انها و در آخر زندگی در فضای مجازی که فرصت با هم بودن در کنار خانواده را از ما گرفته است. همه اینها در حالی است که برقراری ارتباط و ایجاد فضای گرم و صمیمی با افراد و اقوام قطعاً می‌تواند تأثیر به‌سزایی در تربیت فرزندانمان داشته باشد. نتایج تحقیقات و مطالعات محققان و پژوهشگران این حوزه کاربردی فضای امن و سالمی برای برقراری ارتباط نیست. چون ارتباطات در آن بدون هیچ قاعده و قانون خاصی شکل می‌گیرد و این بعدها می‌تواند مشکلات زیادی را در ارتباط با اعضای خانواده و افرادی که با آنها سر و کار داریم، ایجاد کند؛ پس برای فردی که نیاز به ارتباط در منزل و میان اعضای خانواده خود نتوانسته برآورده کند، فضایی فوق‌العاده برآورد می‌شود که در آن فرد می‌تواند به راحتی با افراد مختلف ارتباط و تعامل داشته باشد!

با توجه به دیدگاه نظریه‌پردازان و صاحب‌نظران این حوزه آنگاه به اینترنت و فضای مجازی ممکن است در نگاه اول آسان‌ترین راه ارتباطی تلقی شود، اما حقیقت این است که فضای نامطمئن مجازی نمی‌تواند مלאک دقیقی و قابل اعتنایی برای یافتن افراد دیگری به منظور تعاملات اجتماعی به حساب آید، اما متأسفانه افراد با حضور در این فضای نامن و شبکه‌های گوناگون اجتماعی و استفاده از گونه‌های مختلف این رسانه‌ها تنها از مزایای خود را صرف شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌کنند و سبک زندگی آنها از جمله رفتار، نگرش، نظرات و دیدگاه‌های آنها تحت تأثیر این شبکه‌ها تا حد زیادی تغییر کرده است. همه اینها در حالی است که در گذشته حتی

۲- آ‌پارتمان‌نشینی از هم دورمان کرد
در گذشته خانه‌ها بزرگ بودند و فراخ، اما با وجود وسعت و بزرگی فضا، یادارتر. هم نزدیک‌تر بود و رابطه‌ها نیز پایدارتر. هر خانه‌ای حیاطی داشت با باغچه‌های پر از گل‌های رنگارنگ و درختان تنومند. حوضچه‌های کوچک آبی با ماهی‌های ریز و درشت سرخابی، گلدان‌های گل سفالی و ششور و حالی به دور از تنهایی، روزها روی تخت کنار حوض و باغچه می‌نشستیم و جای سماور ذغالی لذت می‌بردیم و شب‌ها هم به تماشای تصویر ماه و ستاره‌ها درون آب حوض که همچون آینه‌ای رو به آسمان بود، می‌نشستیم. حال‌آن همه صفا از بین رفته و قفسی‌های ۴۰-۵۰ متری سقف روزهایمان شده‌اند و هر کسی در آپارتمان و سلول خود به‌سر می‌برد. امروز کودکان ما

سبک ارتباط

بازی با گوشی‌ها ممنوع!

خانه‌مادر بزرگ کافی‌نت نیست!

■ بهنام صدقی

پس از مدت‌ها بیشتر فامیل با رعایت تمام پروتکل‌های بهداشتی در خانه‌مادر بزرگ جمع شده بودیم، اما هر کسی مشغول و درگیر گوشی خود بود و توجهی به دیگری نداشت. گویا بین افراد دیواری بلند نباشده بود. پس از مدتی ناگهان مادر بزرگ با یک کیسه آمد و تمام گوشی‌ها را در آن جمع کرد و گفت: اینجا که کافی‌نت نیست! خب! حالا واقعاً دور هم جمعیم. همه انکار تازه متوجه حضور بقیه شده بودند و طولی نکشید که صدای صحبت‌ها و خنده‌هایمان بلند شد. به راستی چه چیزی باعث شده که حتی در جمع هم هرکسی غرق در تنهایی خود باشد؟ البته چندی است که به لطف ویروس منحوس کرونا، دوره‌می‌ها کم‌رنگ‌تر و حتی حذف شده‌اند. صرف‌نظر از آپیدمی ویروس کرونا، این روزها در خصوص عواملی که تأثیر بر کم‌رنگ‌شدن این دوره‌می‌ها می‌گذارد، می‌توان به آپارتمان‌نشینی، ورود تکنولوژی، مشکلات اقتصادی و... اشاره کرد.

در خانه‌هایی برای بازی و شیطنت ندارند و خانواده‌ها به جای حیاط، کودکان‌شان را برای بازی روانه کوچه و خیابان می‌کنند و هر لحظه دل‌شان شور می‌زند که نکند خدایی ناکرده اتفاقی برای آنان بیفتد. امروزه روز دید افراد به دیوار رو به رویشان محدود شده و برای دلخوشی هم که شده از کاغذ دیواری‌های مختلف استفاده می‌کنند. فضا آندکرم است که حتی جا برای مهمانی و دوره‌می‌ها نیست و پارک‌ها جانشین همان حیاط‌ها شده‌اند.

۳- دوره‌می هزینه دار!

بعضی‌ها فکر می‌کنند برای سپری کردن اوقاتی در کنار جمع خانواده و دوستان، باید کارت تان و ویژه‌ای دید. از انواع تغذیات، ژله‌ها و پودینگ‌ها گرفته تا دسر‌ها و شام‌های بسیار پرهزینه. با وجود مشکلات اقتصادی کنونی جامعه، مسلم است که فرد توان این پذیرایی‌های ویژه را نداشته و از شنیدن خبر آمدن مهمان لرزه بر اندامش می‌افتد. در صورتی که با وسایل پذیرایی ساده هم می‌توانیم دور هم جمع شویم و از با هم بیودن لذت ببریم. تردیدی نیست که برپایی مهمانی پر از تشریفات و دادن هدیه‌های آنچنانی و کادو و داشتن روحیات چشم و هم‌چشمی و بخل و حسادت، بی‌شک زندگی‌ها و دور هم بودن‌ها را متلاشی می‌کند. باید برای رفع این معضل اعتدال را رعایت و از تجملات دوری کرد. ما با کلام و گفتار خود می‌توانیم بهترین پذیرایی را داشته باشیم. هدف دوره‌می است نه پر کردن شکم با خوراکی‌های متوع.

۴- دور هم، اما دور از هم!

نکته مهمی که باید بیدان توجه کرد و مدنظر قرار داد، این است که این روزها دوره‌می‌های خانوادگی رنگ باخته و اگر هم هست هویشت تغییر کرده. بدین معنا که این روزها حتی در جمع خانواده‌های چند نفره هر یک از اعضای خانواده سرش گرم تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی است و این مسئله حتماً و قطعاً به از بین رفتن صمیمیت و محبت ختم می‌شود.

جوانان و نوجوانان ما به‌طور فزاینده‌ای مدت زمان نسبتاً زیادی از اوقات فراغت خود را صرف شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌کنند و سبک زندگی آنها از جمله رفتار، نگرش، نظرات و دیدگاه‌های آنها تحت تأثیر این شبکه‌ها تا حد زیادی تغییر کرده است. همه اینها در حالی است که در گذشته حتی وجود یک کرسی بهانه‌ای بود برای دور هم جمع شدن و درد دل کردن و چاره‌ای برای مشکلات هم اندیشیدن.

۵) با رعایت پروتکل‌ها

امروزه که سر و کله کووید - ۱۹ پیدا شده، می‌بینیم نه تنها همسایه از همسایه بی‌خبر است، بلکه حتی برادر هم از برادر خود خبر ندارد. کودکان خود را منزوی بار نیآوریم و به آنها یادآور شویم که فقط زمان مشخصی در روز می‌توانند از گوشی و بازی‌های کامپیوتری خود استفاده کنند. بزرگ‌ترها هم توجه داشته باشند که از ارتباطات خود را به یک سلام و احوالپرسی ساده و کوتاه در تلگرام و پیامک محدود نکنند و بیشتر به گفت‌وگوهای رو در رو بپردازند. مدتی است که دوره‌می‌ها سالی یکبار و فقط در دید و بازدید عید خلاصه شده‌اند. شال و کلاه کنید و سری به مادر بزرگ ته‌پتان بزنید.